

Alp Er TUNGA HAKKINDA BİLGİLER

- Selçukluların 33 atasından birisi olarak sayılır
- Yer altında bulunan 100 sütunlu demir sarayında yaşadığı düşünülür
- Tunga sözcüğü aslında leopar cinsinden yırtıcı bir hayvanın adıdır, Bir yiğitlik simgesi olarak alplara ismi verilir.
- İran destanı Şeyh Name'nin kahramanlarından Efrasiyabın aynı kişi olduğu belirtilir.

Yazıtlar, 1889 yılında Moğolistan'da Orhun Vadisi'nde bulunmuşlardır

Günümüzde Moğolistan'da Orhun yazıtları müzesinde bulunur

- Divan-ü Lügati't-Türk'te bulunur ve Kutadgu Bilig'de bulunur. Kutadgu Bilig'de Efrasiyab adlı kişinin alp er Tunga olduğundan bahsedilir.

Alp Er Tunga ağıtları (Orta Türkçe'de)

Alp Er Tunga öldü mü?
Isız ajun kaldı mu?
Ödleğ öçin aldı mu?
Emdi yürek yırtılır.

Ödleğ yırag közetti.
Oğrun tuzağ uzattı.
Begler begin azıttı.
Kaçsa kah kurtulur?

Begler atın urgurup.
Kadgu anı turgurup.
Mengzi yüzi sargarup.
Korkum angar türtülür.

Uluşıp eren börleyü.
Yırtıp yaka urlayu.
Sıkırıp üni yırlayu.
Sığtap közi örtülür.

Könglüm için ötedi.
Yitmiş yaşığ kartadı.
Kiçmiş ödig irtedi.
Tün kün kiçip irtelür.

Alp Er Tunga'nın hayatı

Hz Nuh ile gelen büyük tufan tüm Dünya'yı birbirine katmıştı, en baştan yeniden oluşan dünya Hz Nuh'un soyu ile tekrar oluşacaktı.

Bu dönemde Hz Nuh'un 3 oğlu olmuş ve Türklerin soyuda bu üç oğuldan birisi olan Yafes'e dayanmaktadır, Yafes'in yaşamında oluşan olaylar dünyanın dengesini büyük ölçüde etkileyecektir.

Hz Nuh'a verilen bereket taşının kime geçeceği hakkında tartışmalar ve savaşlar çıkmıştı

Yafes'in 11 oğlu arasında çıkan savaş savaşların en büyüğüydü, Yafes'in oğullarından olan Türk, Gam'ın hile yaptığını ve taşı kendine sakladığını iddia etmiştir ve ona karşı yürümüştür.

Tarihin gördüğü bu ilk savaş Türk'ün galibiyeti ile sonuçlanmıştır, bundan sonra Türk hiçbir zaman attan inmeyecek ve tarihin sonuna kadar acun'da savaşacaktır.

Sakalar tur han zamanında tarih sahnesine çıkmaya başlamıştı, Turhan düzenli bir devlet teşkilatı kuramasa da elindeki ordu ile kuzey hazarı uzun bir süre işgal etti giderek büyüyen devlet Peçenk Han döneminde Karadeniz'e doğru ilerlemiştir.

Büyük bir etki alanına sahip olan devlet büyüdüğüçe düşmanı da artmıştı.

En büyük düşmanı olan İran, doğumundan itibaren Sakaların başına bela olmuştu, İran Turan savaşlarının sonu gelmemiş 2 devlet sürekli acımasızca birbirlerine savaş açmışlardı.

Tüm olaylar tarih sayfalarında sanki yeni bir yiğidin gelmesini ve bu savaşlara yeni soluklar getirmesini bekliyor gibiydi.

Gel zaman git zaman Peçenk Hanın bir oğlu olmuştu, oğlu iri ve güçlü doğmuştu saka törenine göre bir kişi isim alabilmesi için bir yiğitlik yapması gerekiyordu.

Doğan bu bebek yaşına göre büyük şeyler başarmış olmasına rağmen henüz isim alamamıştı onun ad alması onun kadar şanlı bir olaya denk gelmeliydi.

O zamanlar da saka illerine musallat olan Tunga isimli leopar cinsinden bir hayvan vardı, bu Tunga isimli yarattığı Peçenk Han'ın oğlu daha 9 yaşında iken alt etmiş ve Tunga ismini alması uygun görülmüştü,

Peçenk Han oğlu bu günden sonra Alp Er Tunga olarak anılacaktı.

Alp Er Tunga ilk akınını güneye yapmak istemişti yola çıkan han oğlu konaklamak için bir şehir yaptırmış ve ismin de Merv koymuştu,

küçük bir köy olan Merv Alp Er Tunga'nın gelişi ile adeta bir ticaret şehri olmuş ve git gide büyümüşü.

İran'a girmek istemese de savaş kaçınılmaz olmuş ve İran savaşında başarı elde edip zafer ile ülkesine geri dönmüştü.

Gençliği akınlar ve zaferler ile geçen Han oğlu Alp Er Tunga yine bir Türk kavmi olan Kırgızlara akın düzenlemiş ve o zamanlar da yenilgi ve itaat etmek nedir bilmeyen Kırgızlara uzun ve sürekli olan kuşatmalar ve savaşlar sonucu boyun eğdirmeyi başarmıştır.

Kırgızları aşırıp Çin sınırlarına dayanan Alp Er Tunga ardında düşman bırakmak istemiyordu, Çin'e bağlı olan devletleri bir bir kendi tarafına çeken Han oğlu Alp Er Tunga'nın amacı Çin'in kolunu bağlamak ve kolaylıkla alt etmektir.

Vergi aldığı devletlerin teker teker kendisinden ayrıldığını gören Çin büyük bir ordu hazırlayıp Alp Er Tunga'ya doğru yola çıktı.

Çin'in kalabalık ordusu tarihin başından beri ona büyük avantaj sağlamaktaydı ve sakaların şuan ki ordusu Çin'in ordusundan neredeyse 3 4 kat daha azdı.

Han oğlu beyleri ile görüşüp fikirlerini aldı, beyler şuan ki halleriyle yüzyıllarca kullanacakları hilal taktiğini masaya yatırmışlardı.

Bütün beyler bu fikre sıcak bakmıştı, Çin ordusu gelene kadar bu taktik sürekli anlatılmış bayraklar yapılmıştı.

Büyük savaşta Çin ordusu bu yapılan taktiğe kanmış ve çevrelenerek yok edilmişti

Çin vergiye bağlanmış ve çağırıldığı zaman ordu gönderilmesi emredilmişti.

Han oğlu Alp Er Tunga'nın doğu seferi başarıyla sonuçlanmıştı fakat Alp Er Tunga kendini hazır hissetse de hissetmese de artık han olmak zorunda kalacaktı

Alp Er Tunga'nın babası Peçenk Han hastalanmış ve durumu kötüleşmişti, Çin seferinden dönen Tunga babasının son anlarına yetişebilmişti.

Artık Han olan Tunga daha seferlerine yeni başlamıştı, İran üzerine yürüyen Tunga Horasan Havzası Efrasiyab olarak da biliniyordu.

Zal oğlu Rüstem ile ebedi rakip olan Alp Er Tunga onunla defalarca kez güreşmiş ama hiçbir zaman birbirlerini mağlup edememişlerdi.

İran'ın vergisini ödemediğini söyleyen Han Nevzen'i uyarmış ancak Nevzen, Rum, Ermeni ve İyon askerlerden bir ordu kurup onun karşısına çıkmıştı.

Uzun bir savaşın ardından Nevzen yenilmiş savaşa sonradan katılan Zal orada can vermişti, Han İran'ı vergiye bağladıktan sonra en büyük seferlerinden birini başlamıştı.

Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya gelen Han buraya gelen ilk Türklerdendi, Rumların elinde bulunan Anadolu'yu çok kısa bir süre içerisinde ele geçiren Tunga Anadolu'yu'da ele geçirmiş olmasına rağmen bununla yetinmemiş ve daha güneye de inerek Mısır ve Irak'ı da vergiye bağlayarak büyük seferlerinden birisini daha başarıyla tamamlamıştı.

Nevzen ve Zal'ın ölümü ile İran'da büyük taht kavgaları başlamıştı, uzun yıllar sonucu tahta çıkan Keyhüsrev Alp Er Tunga'ya kinlenmiş Rum'lara yazdığı mektupla birlik olmayı önermişti.

Bunu kabul eden Rum sultanı büyük bir ordu toplamış ve İran'a doğru yola çıkmıştı, Keyhüsrev aradığı savaş sebebini oğlunun kaçmasında bulmuştu.

Tunga'ya sığınan Hüsrev'in oğlunun teslim edilmesini talep etmişti, Alp Er Tunga'da bunun mertliğe sığınmayacağını ve isterse kendisi gelip alabileceğini söylemişti.

Aslında Keyhüsrev'in istediği şey oğlu değildi asıl amacı bir savaştı ve bu amacına ulaşmıştı.

Ordusunu alarak Alp Er Tunga'nın yaptırdığı Merv kentine doğru yola çıkmıştı.

Tunga bu haberi alır almaz Merv'e hemen yola çıkmış ve acilen asker takviyesi istemişti, büyük Rum ve İran ordusu Merv'in yakınlarında Alp Er Tunga ve ordusu ile karşılaşmıştı.

Uzun süre direnmelerine rağmen düşman sayısı çok ve güçlülerdi bundan dolayı Türklerin daha önce hiç yapmadığı bir şey yaparak kaleye çekilmişlerdi.

Alp Er Tunga burada acil talep ettiği ordusunu bekleyecek, yetişememeleri durumunda kanının son damlasına kadar savaşacak ve can verecekti.

Kısa bir süre sonra birleşik ordu kaleyi kuşatmaya başlamıştı uzun süre direnen Han son savaşına çıkmak için kapıları ağtırmış birleşik orduyla savaşa başlamıştı.

Turan ordusu yenilmek üzereyken asker takviyesi yardıma yetişmiş ve savaşın seyri değişmişti.

Rum ve İran ordusu yenilmiş ve galibiyet tekrardan Sakaların olmuştu, Rumlar vergi ödemek şartıyla bırakılmıştı o sırada hiç beklenmeyen bir şey olmuş ve İran sultanı artık barışın olması gerektiğini söylemiş ve Tunga'yı bir barış yemeğine davet etmek istediğini söylemişti.

İran padişahı böylelikle ülkesine dönmüştü.

Alp Er Tunga barış olacağı için
mutluydu.

Birkaç yıl sonra İran Sultan'ından
mektup gelmişti, onu söz verdiği barış
yemeğine davet ediyordu, bütün
hazırlıklarını yapan Tunga bu teklifi
kabul edip İran'a gitti

Uzun süre kutlamalar oldu, İran ve Turan artık dost olmuşlardı ki Tunga midesinde bir rahatsızlık hissetti o sırada onu uyarmak isteyen asker tutuklanmış ve İran'da kılıçlar çekilmişti

İranlı askerler on beş bin kişilik ordu ile Türkleri masada çepeçevre sarmışlardı, Keyhüsrev büyük bir heyecanla bu büyük destansı komutanın yakalanmasını bekliyordu, o sırada Alp Er Tunga bütün orduyu yararak hızla atına atlayıp kaleden kaçmayı başarmıştı.

Dağa çıkan Tunga Han'ının etrafı tekrardan askerlerle sarılmıştı.

Bu büyük Turan hükümdarı yüce bir şekilde ölmeliydi, gök yüzüne baktı ve atına büyük ırmağa doğru sürmeye başladı.

Derler ki hazar denizini aylar boyunca kan kaplamıştı, yüce komutanın naaşı uzun bir süre aranmış lakin hiç bir yerde bulunamamıştı.

Çok sevdiği atı ile son savaşını veren hükümdar, yiğit bir şekilde yaşamış ve yiğit gibi ölmüştü.

Bütün Saka illeri bu haberle kararmıştı.

Ve günümüzde de hala bilinen o destan oluşmuştu.

Alp Er Tunga öldü mü ?

KAYNAKÇA

- ◇ https://tr.wikipedia.org/wiki/Alp_Er_Tunga
- ◇ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/littera/issue/44891/520641>
- ◇ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/21497/230487>
- ◇ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/782484>
- ◇ <https://www.turkedebiyati.org/alp-er-tunga-destani/>
- ◇ <https://chatgpt.com/c/67419ea9-829c-8005-afe4-4176701b8f54>